

De palimpsesten

De palimpsesten

Aleksandra Lun

Vertaling Lisa Thunnissen

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

Eerste druk, juni 2020

© 2015 Aleksandra Lun

© Nederlandse vertaling Lisa Thunnissen

Oorspronkelijke titel *Los palimpsestos*

Omslagontwerp Loudmouth

Credit omslag Pepe Far

Published by special arrangement with Editorial Minúscula
S.L. in conjunction with their duly appointed agent The Ella
Sher Literary Agency

Typografie binnenwerk Perfect Service

Auteursfoto Merlijn Doomernik

Productiebegeleiding Tim Beijer

Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 90 830 4598 6

NUR 302

www.uitgeverijpluim.nl

Het zou van mijn kant verstandiger zijn om me niet in drastische zaken te mengen want ik verkeer in een nadelige positie. Ik ben een volslagen onbekende buitenlander, ik heb geen enkel gezag en mijn Spaans is een klein jochie dat amper kan praten.

Witold Gombrowicz
'Tegen de dichters'

1

Mijn naam is Czesław Prześnicki, ik ben een miserabele immigrant uit Oost-Europa en een mislukt schrijver, ik heb al tijden geen seks gehad en ben opgenomen in een gesticht in België, een land dat al een jaar zonder regering zit. De redenen waarom ik me tussen de kille muren van een psychiatrisch ziekenhuis in het noorden van Europa bevind zijn voor mij net zo'n onverklaarbaar mysterie als het mislukken van mijn seksleven, wat heeft geleid tot jarenlange lusteloosheid en frustratie. Niemand had kunnen voorspellen dat ik op een dag in een Belgisch gesticht zou belanden toen ik vijfendertig jaar geleden werd geboren achter het IJzeren Gordijn, in dat schimmige geopolitieke gebied dat was getekend door de hyperactiviteit van Adolf Hitler. Om precies te zijn,

de staat die mijn paspoort verstrekt is Polen, het land van reislustige pausen, van kou en gespierde oorlogshelden, waar ik mezelf, hypocrisie ten spijt, niet onder schaar. Ik ben slap gebouwd, heb dun haar en een onderdanige aard, en mijn lafhartige ik in zijn totaliteit is verre van aantrekkelijk voor gezonde exemplaren van het mannelijk geslacht, of ze nu onder een totalitair regime leven of in een democratie. Voor ik werd opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis in Luik, een stad in het Franstalige deel van België, woonde ik in Vinson, de hoofdstad van Antarctica, waar ik mijn droeve lot deelde met andere miserabele immigranten uit Oost-Europa die met hun net verworven paspoorten waren aangekomen op het witte continent. Zo heb ik Antarctisch geleerd, een taal die ik nu vloeiend spreek, zij het met een zwaar buitenlands accent, en waarin ik mijn eerste roman schreef, *Wampir*, een commerciële flop.

Al heb ik een boek gepubliceerd, ik wilde nooit schrijver worden maar dierenarts, en ik kan het alleen maar aan de onrechtvaardigheden van het lot wijten dat ik mijn eerste, ware roeping niet heb kunnen volgen. Misschien zou ik met dat nobele beroep andere levenspaden zijn ingeslagen, en zou ik nu niet in een gesticht een roman

zitten schrijven, maar me bezighouden met iets constructievers dan literatuur. Maar wij schrijvers schrijven om redenen die voortkomen uit onze morele verdorvenheid, te weten ambitie, een opgeblazen ego, beklemming, de wens om uit te blinken, arrogantie en angst voor de dood. Die dramatische omstandigheden zijn de drijvende kracht achter de verhalen die we voorschotelen aan onze lezers, onschuldige, genereuze wezens die met hun eigen geld betalen om ons een paar uur van hun leven te schenken. Meestal stellen we hen teleur, want zoals in het menselijk ras in zijn totaliteit de zwakke en verderfelijke exemplaren overheersen, zijn wij slecht schrijvende schrijvers met veel meer dan degenen die goed schrijven.

Maar het is altijd mijn droom geweest om dierenarts te worden, en in de loop van mijn communistische kindertijd was er niets wat erop wees dat ik op een dag, in plaats van in een spreekkamer vol ongevaccineerde honden te werken, opgenomen zou zijn in een gesticht in België, een land dat al een jaar zonder regering zit. De dagen achter het IJzeren Gordijn verliepen rustig, en terwijl de jaren verstreken fantaseerde ik over het hebben van een paspoort en stond ik in de rij om wc-papier te kopen. Alles werd ingewikkeld toen

de Muur viel en wij burgers uit communistische landen, tot op dat moment gewend om dagelijks op jacht te moeten om in onze primaire levensbehoeften te voorzien, plots werden geconfronteerd met de enorme wereld aan mogelijkheden van de vrije markt. Met de westerse multinationals arriveerden ook losbandigheid en zonde in Polen, en in die nieuwe geopolitieke omstandigheden werd ik verliefd op een Amerikaan die Ernest Hemingway heette. Ernest, die in Polen boksles gaf op een academie in Krakau, had mijn slappe ik ook in het vizier en het duurde niet lang of we woonden samen. Hemingway en ik waren heel arm en heel gelukkig in ons appartementje in Krakau, maar het jaar daarop werd Ernest gevraagd om boksles te geven aan de universiteit van Vinson, de hoofdstad van Antarctica. Aangezien ik mijn leven aan seks had gewijd volgde ik Hemingway naar het witte continent, waar ik, omdat de opleiding diergeneeskunde vol zat, aan een studie Antarctische filologie begon. In Vinson hadden we een rustig leven tot Ernest op een dag opstond en zichzelf doodschoot, en voor mij alleen een warrige afscheidsbrief achterliet waarin hij het had over een verloren generatie, de wc's in een Parijs café, de twee wereldoorlogen, de Spaanse Burgeroor-

log en een jonge soldaat die probeerde op de fiets te vluchten. De maanden na Ernests zelfmoord luisterde ik naar de aria *Casta diva* van Bellini in de uitvoering van Maria Callas, las Nietzsche en maakte kennis met de idee van de eeuwige wederkeer, zonder te vermoeden dat die niet zou blijken te kloppen voor het vervolg van mijn seksleven.

Desondanks bleef ik in Vinson wonen en een paar jaar later haalde ik mijn diploma Antarc-tische taal- en letterkunde, niet omdat ik geïnteresseerd was in literatuur, maar omdat ik een verblijfsvergunning voor studenten had en ik ingeschreven moest staan bij de universiteit om het land niet te worden uitgezet. Wat ik wél interessant vond was talen leren, want ik koesterde de hoop dat als ik Antarctisch zou spreken en daarnaast nog een andere taal, ik niet alleen makkelijker zou kunnen integreren in het buitenland, maar dat ik dan ook een polyglot zou worden, of een gelukkig mens. Niets bleek minder waar, aangezien ik me momenteel in een gesticht bevind in een land dat al een jaar zonder regering zit en ik al tijden volstrekt seksueel abtinent ben. De geringe plezierige momenten die ik in het psychiatrisch ziekenhuis in Luik beleef besteed ik aan mijn tweede roman, die ik schrijf op de pagina's

van een oude Vlaamse krant, *De Standaard*. Die bladzijden vol Nederlandse tekst vond ik onder mijn bed en aanvankelijk gebruikte ik ze bij gebrek aan ander schrijfmateriaal, maar na verloop van tijd maakten al die woorden in een taal die ik niet begreep me rustiger dan de medicatie die de verplegers me toedienen.

Want jarenlang dacht ik, in navolging van de sociale propaganda die ik sinds mijn vroegste jeugd had ingezogen, dat vreemde talen spreken een buitenkans betekende, een privilege, culturele rijkdom. Ik had er meerdere citaten over gelezen van gerespecteerde intellectuelen zoals Goethe, die zei dat een mens zoveel mensen waard was als hij talen sprak of dat wie geen vreemde talen kende niets van zijn eigen taal wist. Tegenwoordig weet ik dat Johann Wolfgang zich behalve met het schrijven van literair werk ook bezighield met het onderzoeken van het tussenkaaksbeen, maar Goethe was niet de enige die me bombardeerde met onweerlegbare argumenten voor het leren van vreemde talen. Ook onderwijsministeries en universiteiten verzekeren argeloze burgers dat verschillende talen spreken een garantie is voor een succesvolle loopbaan en een bevredigend persoonlijk leven. Ikzelf heb jarenlang in die fa-

bels geloofd en had pas te laat door dat vreemde talen spreken tot gekte leidt en dat wie meerdere talen spreekt zijn verstand verliest. Je hoeft je enkel te verdiepen in het lot van de meertalige Karol Wojtyła, die een paar jaar gehuld in een witte jurk over de wereld zwierf en zich vestigde op de meest toeristische plek van Rome. Want als je je talen niet spreekt, is het ergste wat je kan gebeuren dat je in een restaurant in het buitenland iets geserveerd krijgt wat je niet hebt besteld; in het tegenovergestelde geval kun je eindigen in het Vaticaan of opgesloten in een gesticht. Op dit punt van mijn miserabele leven weet ik dat meerdere talen spreken enkel leidt tot verbittering en daarom schrijf ik mijn tweede boek op een paar oude pagina's van de Vlaamse krant *De Standaard*, aangezien het Nederlands een taal is die ik niet beheers en die me daarom mentale rust en kalmte brengt.

Ik moest stoppen met schrijven want mijn kamergenoot, vader Kalinowski, was klaar met zijn avondgebed, legde zijn soutane af, zegende me en deed het licht uit. Voor hij werd opgenomen in het psychiatrisch ziekenhuis in Luik woonde de priester in een appartementenblok in een mijnstad in het zuiden van Polen en naast het leiden

van de mis onderhield hij er ook een tuin in een buitenwijk, waar zijn vijf kippen woonden. Vader Kalinowski zit in het gesticht vanwege een mysterieuze inzinking waar hij niet over wil praten en hij bidt de hele dag door, fietst op de hometrainer die in onze kamer staat en luistert naar de radio, die hij afstemt op de zender van het Poolse episcopaat. Samenleven gaat ons niet makkelijk af, zowel vanwege de slapeloosheid waar de priester 's nachts door wordt geplaagd als vanwege zijn frequente gebeden voor mijn zielenheil, die hij pleegt uit te voeren in het midden van ons bescheiden onderkomen. Vandaag is hij snel in slaap gevallen en heb ik een tijd wakker gelegen, luisterend naar zijn kalme ademhaling en fantaserend dat ik op een dag het psychiatrisch ziekenhuis in Luik zou mogen verlaten, weer seksuele gemeenschap zou hebben en me zou toeleggen op het troosten van huisdieren in een kleine praktijk in een buitenwijk van Vinson.